

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยก่อนการสมรส ปัจจัยการเลือกคู่ครอง และทัศนคติต่อการสมรส ระหว่างแรงงานที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนสมรส : ศึกษากรณีแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี จะได้สรุป อภิปรายผลการวิจัย และเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ปรากฏในบทที่ 4 ผู้วิจัยจะได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบังส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง พนักงานส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-30 ปี ตำแหน่งหน้าที่เป็นระดับพนักงานปฏิบัติการ

5.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยก่อนการสมรส

ผลการศึกษา พบว่า พนักงานเพศหญิงมีสถานภาพสมรสโดยไม่จดทะเบียนมากกว่า พนักงานเพศชาย อายุแรกสมรสของพนักงานและคู่สมรส อยู่ระหว่างอายุ 21-25 ปี มีระยะเวลาคบคั่นก่อนสมรสประมาณ 1-2 ปี

การสนับสนุนจากบุคคลนัยสำคัญ ส่วนใหญ่พ่อแม่ของกลุ่มตัวอย่างและคู่สมรส จะไม่ยุ่งเกี่ยวปล่อยให้เป็นการตัดสินใจของตนเองและคู่สมรส ส่วนเพื่อนฝูงส่วนใหญ่เห็นด้วยและสนับสนุน และมีความรู้สึกว่ามี ความอบอุ่นใจ สุขใจ เมื่ออยู่กับครอบครัวของบิดามารดา

5.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการสมรส

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างจะมีทัศนคติต่อการสมรสแบบสมัยนิยมมากกว่าแบบดั้งเดิม เช่น มีความเสมอภาคกันฉันท์เพื่อนมากกว่าการที่สามีทำงานนอกบ้าน และภรรยาทำงานในบ้าน

5.1.4 ข้อมูลด้านการเลือกคู่ครอง

ผลการศึกษา พบว่า

- ด้านความคล้ายคลึง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเลือกคู่ครองจากความคล้ายคลึงทางด้านทัศนคติ รองลงมา คือ ความคล้ายคลึงกันทางสังคม ส่วนความคล้ายคลึงกันทางเชื้อชาติ ทางศาสนา ใช้เป็นเกณฑ์น้อยที่สุด

- ด้านเกณฑ์ในการเลือกคู่ครอง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้เกณฑ์ในการมีความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นเกณฑ์ในการเลือกคู่ครอง รองลงมา คือ ความประพฤติ และนิสัยดี ส่วนเกณฑ์การเลือกคู่ครองที่กลุ่มใช้เลือกน้อยที่สุด คือ วัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี คล้ายคลึงกัน

- ด้านเหตุผลในการสมรสเพราะความใกล้ชิด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้เหตุผลในการสมรสเพราะความใกล้ชิดจากการประกอบอาชีพเดียวกัน รองลงมา คือ ใกล้ชิดทางอาชีพ (ที่ทำงานเดียวกัน) ส่วนเหตุผลในการสมรสเพราะความใกล้ชิด ที่กลุ่มตัวอย่างใช้เป็นเหตุผลในการสมรสน้อยที่สุด คือ การมีความผูกพันกันมาตั้งแต่วัยเด็ก เช่น เล่นมาด้วยกัน

- ด้านเหตุผลในการสมรสเพื่อชดเชยสิ่งที่ขาด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้เหตุผลในการสมรสเพื่อชดเชยสิ่งที่ขาดจากการที่คู่สมรมีลักษณะบุคลิกภาพบางอย่างตรงกันข้าม ส่วนเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้น้อยที่สุด คือ การที่ตนเองขาดคุณสมบัติบางอย่างที่ไม่สามารถจะหามาให้ตัวเองได้ จึงเลือกคู่ครองที่มีคุณสมบัติบางอย่างที่ขาดหายไป

5.1.5 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสในระดับสูง โดยมีการยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกันมากที่สุด รองลงมา คือ พพอใจในการเป็นที่พึ่งทางใจต่อกัน และพอใจที่ญาติพี่น้องของแต่ละฝ่ายไม่มายุ่งเกี่ยว ส่วนความพึงพอใจในการมีความสัมพันธ์ทางเพศบ่อยครั้ง กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยที่สุด

5.1.6 ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยก่อนการสมรส ปัจจัยในการเลือกคู่ครอง ทักษะคิดและความพึงพอใจกับแบบแผนการสมรส

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยก่อนการสมรส ปัจจัยในการเลือกคู่ครอง ทักษะคิดและความพึงพอใจกับแบบแผนการสมรส สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยก่อนการสมรสกับแบบแผนการสมรส

1.1 อายุแรกสมรสของกลุ่มตัวอย่างและคู่สมรส ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างและคู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสมีอายุแรกสมรสสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างและคู่สมรสไม่ได้จดทะเบียนสมรส

1.2 ระยะเวลาคบกัน ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่จดทะเบียนมีระยะเวลาในการคบกันกับคู่สมรสมานานกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส

1.3 การเห็นแบบอย่างจากบิดามารดา ผลการศึกษา พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการสมรสโดยจดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียนสมรส

1.4 การสนับสนุนจากบุคคลนัยสำคัญ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สมรสโดยจดทะเบียน ได้รับการสนับสนุนจากบิดามารดาสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส ขณะที่เพื่อนฝูงของกลุ่มตัวอย่างที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียนสมรสให้การสนับสนุนที่เลือกไม่แตกต่างกัน

2. ปัจจัยในการเลือกคู่ครอง

2.1 การเลือกคู่ครองโดยพิจารณาจากความคล้ายคลึงกัน ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความสำคัญกับความคล้ายคลึงกันทางด้านทัศนคติสัมพันธ์กับการจดทะเบียนสมรส ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความสำคัญกับความคล้ายคลึงกันทางกายภาพ คือ ด้านรูปร่าง มีความสัมพันธ์กับการไม่จดทะเบียนสมรส

2.2 การเลือกคู่ครองเพราะความใกล้ชิด ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่จดทะเบียนสมรสจะเลือกคู่ครองจากการมีบ้านอยู่ในละแวกเดียวกัน ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสจะเลือกคู่ครองจากการทำงานที่เดียวกัน

2.3 เกณฑ์การเลือกคู่ครอง ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่จดทะเบียนสมรสใช้เกณฑ์ในการมีความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกัน รองลงมา คือ การมีรสนิยมตรงกัน และระดับการศึกษาสูง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสส่วนใหญ่ใช้เกณฑ์ความประพฤติดีและนิสัยดี รองลงมา คือ บุคลิกภาพดี และสุขภาพทางกายและทางจิตสมบูรณ์

3. ทัศนคติต่อการสมรส

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่จดทะเบียนสมรส มีทัศนคติต่อการสมรสแบบสมัยนิยม ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส มีทัศนคติต่อการสมรสแบบดั้งเดิม

4. ความพึงพอใจในชีวิตสมรส

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่จดทะเบียนสมรสมีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส

จากการสรุปผลการวิจัยข้างต้น สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้ (ตารางที่ 5.1)

ตารางที่ 5.1

สรุปภาพรวมลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างผู้ที่มีแบบแผนการสมรสต่างกัน

ความแตกต่าง	จดทะเบียนสมรส	ไม่จดทะเบียนสมรส
แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ	<ol style="list-style-type: none"> 1. อายุแรกสมรส-มาก 2. ระยะเวลาคบคั่นก่อนการสมรส- นาน 3. การสนับสนุนจากบุคคลนัยสำคัญ <ul style="list-style-type: none"> - พ่อแม่สนับสนุนมากกว่า 4. ลักษณะการเลือกคู่ครอง <ul style="list-style-type: none"> - เลือกความคล้ายคลึงกันทางทัศนคติเป็นลำดับแรกมากกว่า - เลือกคู่ครองด้วยส่วเหตู่บ้านอยู่ละแวกเดียวกันมากกว่า 	<ol style="list-style-type: none"> 1. อายุแรกสมรส-น้อย 2. ระยะเวลาคบคั่นก่อนการสมรส - ไม่นาน 3. การสนับสนุนจากบุคคลนัยสำคัญ <ul style="list-style-type: none"> - พ่อแม่ไม่ยุ่งเกี่ยวและไม่เห็นด้วยมากกว่า 4. ลักษณะการเลือกคู่ครอง <ul style="list-style-type: none"> - เลือกความคล้ายคลึงกันทางกายภาพและทรงเชื้อชาติเป็นลำดับแรกมากกว่า
แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเห็นแบบอย่างจากบิดามารดา-ดี 2. การสนับสนุนจากพ่อแม่ของคู่สมรส - พ่อแม่ของคู่สมรสสนับสนุนมากกว่า 3. การสนับสนุนจากเพื่อนฝูงของตนเองและคู่สมรส - เพื่อนตนเองและคู่สมรสไม่เห็นด้วยมากกว่า 4. ลักษณะการเลือกคู่ครอง - เลือกความคล้ายคลึงทางชนชั้นทางสังคมและการศึกษาเป็นลำดับแรกมากกว่า 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเห็นแบบอย่างจากบิดามารดา-ดีน้อยกว่า 2. การสนับสนุนจากพ่อแม่ของคู่สมรส - พ่อแม่ของคู่สมรสไม่ยุ่งเกี่ยวมากกว่า 3. การสนับสนุนจากเพื่อนฝูงของตนเองและคู่สมรส - เพื่อนตนเองและของคู่สมรสสนับสนุนมากกว่า 4. -

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ความแตกต่าง	จดทะเบียนสมรส	ไม่จดทะเบียนสมรส
แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	<p>5. การเลือกคู่ครองด้วยสาเหตุเพราะเป็นเพื่อนในวัยเด็กและรู้จักกันตั้งแต่เรียนหนังสือ - มากกว่า</p> <p>6. เกณฑ์การเลือกคู่ครอง - ใช้เกณฑ์ความรักความเข้าใจซึ่งกันและกัน รสนิยม การศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติ และวัฒนธรรมมากกว่า</p> <p>7. ทักษะคติต่อการสมรส - มีทักษะคติแบบลมนิยม</p>	<p>5. การเลือกคู่ครองด้วยสาเหตุที่ทำงานเดียวกัน - มากกว่า</p> <p>การเลือกคู่ครองด้วยสาเหตุที่ตนไม่มีสิ่งนั้น - มากกว่า</p> <p>6. เกณฑ์การเลือกคู่ครอง - ใช้เกณฑ์ความประพฤติและนิสัยดี บุคลิกภาพดี สุขภาพกาย และจิตลมนิยม และรูปร่างหน้าตามากกว่า</p> <p>7. ทักษะคติต่อการสมรส - มีทักษะคติแบบดั้งเดิม</p>

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 ปัจจัยก่อนการสมรส

จากการวิจัย พบว่า อายุแรกสมรสที่มีต่อสถานภาพสมรสนั้น กลุ่มที่จดทะเบียนจะมีอายุแรกสมรสสูง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้จดทะเบียนจะมีอายุแรกสมรสต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบลรัตน์ พิชญ์ชยะนันท์ (2531) ซึ่งศึกษา คุณภาพชีวิตสมรสกรณีข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ข้าราชการที่มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสสูง คือ มีอายุแรกสมรสไม่น้อยหรือมากเกินไป และผลการวิจัย พบว่า ระยะเวลาคบคู่ที่มีต่อสถานภาพสมรสยาวกว่ากลุ่มที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุบลรัตน์ พิชญ์ชยะนันท์ (2531) พบว่า ข้าราชการจะมีระยะเวลาคบคู่ยาวก่อนการสมรส และการศึกษาสนับสนุนจากบุคคลนัยสำคัญ (พ่อแม่) ที่มีผลต่อการจดทะเบียนสมรส พบว่า พ่อแม่ให้การสนับสนุนต่อการสมรสมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อุบลรัตน์ พิชญ์ชยะนันท์ (2531) ที่พบว่า ข้าราชการมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสเมื่อได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่และญาติพี่น้อง และยังสอดคล้องกับสุภาวดี เดชาเกรียงศักดิ์ (2535) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการสมรส กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของสตรีในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นในกรุงเทพมหานคร พบว่า สตรีที่ได้รับการสนับสนุนเกี่ยวกับการสมรสจากพ่อแม่มีคุณภาพชีวิตสมรสสูง

5.2.2 ปัจจัยการเลือกคู่ครอง

การเลือกคู่ครองนับเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งต่อการสมรส ซึ่งมีผู้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองไว้หลายคน เช่น เกษม อุทยานิน (2503) กล่าวว่า การเลือกคู่ครองเป็นขั้นตอนที่สำคัญอันดับแรกก่อนสมรส เทียบ เกริทมรุกร (2520) กล่าวว่า ชีวิตสมรสจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการเลือกคู่ครองที่เหมาะสม ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ และอนุลักษณ์ นิตีรัช (2525) สรุปว่า ความคิดเห็นในการเลือกคู่ครองนั้น จะเป็นสิ่งที่บุคคลนั้นยึดถือเป็นประจำใจที่จะช่วยตัดสินใจเลือก โดยขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคมและสภาพแวดล้อมของสังคมด้วย

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ที่จดทะเบียนสมรสมีแนวโน้มในการเลือกคู่ครองจากความคล้ายคลึงกันทางทัศนคติ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศิริสุข ยืนหาญ (2534) ศึกษาแบบแผนการเลือกคู่ครองของประชากรในกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีการเลือกคู่ครองที่มีความคล้ายคลึงกันมากที่สุด ผลการวิจัยยังพบอีกว่า ผู้ที่จดทะเบียนสมรสใช้เกณฑ์การมีความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุพล ปธานวนิช (2534) ศึกษาเกณฑ์การ

เลือกคู่ครองที่มีผลต่อความมั่นคงของสถาบันครอบครัว ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรทั่วไป พบว่า เกณฑ์ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากได้แก่ การมีความรักต่อกัน

อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส มีแนวโน้มจะใช้เกณฑ์ด้านความประพฤติ นิสัยและรูปร่างหน้าตาในการเลือกคู่ครอง ซึ่งแม้การเลือกคู่ โดยดูที่ความประพฤติจะเป็นเกณฑ์ที่ดีพอสมควร แต่หากประกอบกับการเลือกคู่โดยใช้เกณฑ์รูปร่างหน้าตา การใช้เวลาคบคั่นค่อนข้างน้อยก่อนการสมรส และสาเหตุในการเลือกเกิดจากการทำงานที่เดียวกัน การตัดสินใจแต่งงานอาจ จะเกิดความใกล้ชิดกันมากกว่าการได้เรียนรู้นิสัยใจคอกันอย่างแท้จริง จนทำให้เกิดความรักใคร่ผูกพันกันอย่างลึกซึ้ง การแต่งงานกันในลักษณะเช่นนี้ อาจจะเปราะบาง และเมื่อไม่มีการจดทะเบียนสมรส อันเป็นหลักประกันความผูกพันทางกฎหมาย คู่สมรสที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสอาจจะมี ความมั่นคงในชีวิตสมรสไม่สูงนัก

5.2.3 ทักษะติดต่อการสมรส

ทักษะติดต่อการสมรสมีทั้งแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ การมีพิธีแต่งงาน การจัดงานแต่งงานอย่างหรูหรา การดูฤกษ์ยาม การจดทะเบียนสมรสเป็นหลักประกันความมั่นคงของชีวิตสมรส ฯลฯ การมีทักษะติดต่อการสมรสแบบสมัยใหม่ เช่น การสมรสเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจ การใช้ชีวิตสมรส สามี ภรรยา ควรมีความสัมพันธ์เสมอภาคกันฉันท์เพื่อน ฯลฯ

จากผลการวิจัย กลุ่มผู้จดทะเบียนสมรสมีทัศนคติเป็นแบบสมัยใหม่ คือ เมื่อสมรสกันแล้ว สามีภรรยาควรมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อน ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสมีทัศนคติต่อการสมรสแบบดั้งเดิม ในการดูฤกษ์ยามก่อนเข้าพิธี ฯลฯ ทัศนคติต่อการสมรสระหว่างกลุ่มจดทะเบียนสมรสและไม่จดทะเบียนสมรสนี้ แม้ว่าจะไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ค่าเฉลี่ยของทัศนคติทั้ง 2 แบบนี้มีความแตกต่างกัน น่าจะบอกทิศทางแนวโน้มของความแตกต่างได้พอสมควร สำหรับกลุ่มที่จดทะเบียนสมรส ซึ่งจากผลการวิจัยเห็นถึงปัจจัยก่อนการสมรสหลายลักษณะ ที่ชี้ให้เห็นถึงความมั่นคงในชีวิตสมรสได้ ยิ่งเมื่อมีทัศนคติแบบสมัยใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันระหว่างสามีภรรยา มีความรักใคร่ผูกพันกันฉันท์เพื่อน กลุ่มนี้น่าจะมีชีวิตสมรสที่ยืนยาว ผลการวิจัยของ งามตา วณิชทานนท์ และคณะ (2542) ชี้ให้เห็นเช่นกันว่า คู่สมรสที่ทั้งฝ่ายสามีและภรรยา หากมีทัศนคติที่ดีต่อคู่สมรสมาก จะมีความผูกพันกับคู่สมรสมากเช่นกัน ซึ่งทัศนคติที่ดีนั้น คือ การมีความใกล้ชิดกันมาก มีการสื่อสารกันอย่างเหมาะสม ฯลฯ น่าจะใกล้เคียงกับการมีความเป็นเพื่อนคู่คิดที่สามีภรรยามีต่อกัน หรือการไม่กดขี่ข่มเหงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ดังนั้น การจดทะเบียนสมรส แม้ในความคิดเห็นของคนสมัยใหม่จะเห็นเป็นเรื่องทัศนคติแบบใหม่ แต่ในความเป็นจริงคู่สมรสที่มีคุณลักษณะ มีปัจจัยที่เหมาะสม และมีแนวโน้มจะมีความมั่นคงในชีวิตสมรส (อยู่กันยืดยาว) จะตัดสินใจจดทะเบียนสมรส

ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้จัดทะเบียนสมรส จากผลการวิจัยเห็นถึงปัจจัยก่อนการสมรสหลายลักษณะ เช่น อายุแรกสมรสน้อย การใช้ระยะเวลาคบกันไม่นาน น่าจะชี้ให้เห็นถึงความไม่มั่นคงในชีวิต สมรสประกอบกับปัจจัยการเลือกคู่ครอง ซึ่งใช้เกณฑ์ความประพฤติ นิสัย บุคลิกภาพดี และรูปร่างหน้าตาดี และใช้เหตุผลการทำงานที่เดียวกันในการสมรส แม้กลุ่มดังกล่าวจะมีทัศนคติต่อการสมรสแบบดั้งเดิม ซึ่งให้ความสำคัญต่อการมีพิธีแต่งงาน การดูฤกษ์ยาม การจดทะเบียนสมรส ซึ่งปัจจัยเหล่านี้น่าจะบอกได้ว่ากลุ่มที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสมีความไม่มั่นคงต่อชีวิตสมรส ทั้งที่มีทัศนคติแบบดั้งเดิม ดังนั้น กลุ่มที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส อาจจะยังไม่แน่ใจในชีวิตสมรส มีแนวโน้มว่าจะมีความมั่นคงในชีวิตสมรสต่ำ จึงไม่ตัดสินใจจดทะเบียนสมรส

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะ

1. บริษัทหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะฝ่ายบุคคลที่เป็นผู้ดำเนินการสรรหาว่าจ้าง พนักงานในจังหวัดทางภาคต่าง ๆ เช่น ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ฯลฯ ควรให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง การสมรส เพื่อให้พนักงานได้เข้าใจในการเลือก คู่ครอง การตัดสินใจสมรส และการใช้ชีวิตคู่กันฉันท์เพื่อน
2. ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนคติต่อการสมรสแบบสมัยนิยม

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสในกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น นักศึกษา ข้าราชการ หรือผู้ประกอบการ
2. ศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีแบบแผนการสมรสต่างกันกับการหย่าร้าง
3. ศึกษาการปรับตัวระหว่างคู่สมรสที่มีแบบแผนการสมรสต่างกัน